ภาษามีอิทธิพลต่อความคิดของคนเราได้จริงหรือ

วิภากร วงศ์ไทย

เมื่อพูดถึงอิทธิพลของภาษาที่มีต่อความคิดของคนเรา หลายท่านคงพอจะทราบว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับทฤษฎี ทฤษฎีหนึ่งที่เรียกกันว่า 'Sapir-Whorf Hypothesis' ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีมานานตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ในยุโรป แต่มาเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในศตวรรษที่ 20 ในอเมริกา โดยเริ่มจาก Sapir (1884-1939) นักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้เสนอความคิดว่า ภาษาเป็นตัวชี้นำความคิดของคนเรา คนเราไม่ได้มีชีวิตอยู่บนโลกนี้อย่างอิสระเสรี แต่เรามีชีวิตอยู่ ภายใต้อิทธิพลของภาษาของสังคม เมื่อภาษาเป็นลักษณะใด โลกของคนก็จะเป็นไปตามนั้น ดังนั้น เมื่อ 2 ภาษาต่างกัน โลกของ 2 คน จะเป็นคนละใบกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเราจะเห็นหรือได้ยินเป็นอย่างไร ก็จะเป็นไปตามที่ภาษาได้กำหนดทางเลือกไว้ให้กับเรา โดย Sapir บอกว่า "We see and hear and otherwise experience very largely as we do because the language habits of our community predispose certain choices of interpretation" (Sapir, 1988 : 143-148)

Whorf (1897-1941) เดิมเป็นวิศวกรเคมี ต่อมามีความสนใจในวิชาภาษาศาสตร์ และได้เป็นลูกศิษย์ของ Sapir Whorf เห็นด้วยกับความคิดของ Sapir แต่ได้เพิ่มความคิดว่า "อิทธิพลของภาษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องชี้นำความคิดเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวกำหนดความคิดของคนเรา" โดย Whorf บอกว่า ภาษาโดยเฉพาะไวยากรณ์ของแต่ละภาษานั้น ไม่ได้เป็นแค่เครื่องมือที่มนุษย์ใช้ถ่ายทอดความคิดเท่านั้น แต่เป็นตัวกำหนดความคิด เป็นโปรแกรม และเป็นตัวชี้นำความคิดในการวิเคราะห์ หรือการประมวลความคิดของเรา ดังนั้นการที่จะบรรลุความคิดรวบยอดของบุคคล ไม่ได้เป็นขบวนการที่อิสระที่ใช้สมองคิดอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับไวยากรณ์ของภาษาใดภาษาหนึ่ง (Whorf, 1956 : 212-213) นอกจาก Whorf จะให้ความสำคัญของภาษาในแง่ของ

วิภากร วงศ์ไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

ไวยากรณ์แล้ว เขายังเน้นเรื่องของคำในภาษาด้วย โดยบอกว่าคำในภาษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากการรวมกันของสิ่งหรือปรากฏการณ์ที่มีความคล้ายกัน ดังนั้นในแต่ละคำจะมีความหมายที่คล้ายๆ กัน รวมกันอยู่ ดังนั้น เมื่อใดที่คำเข้ามามีความเกี่ยวข้องกับความคิดของคนเรา จะทำให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงทางความหมาย (analogy) เกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อการคิดหรือการตัดสินใจในการที่จะทำพฤติกรรมใดๆ ลงไป (Lucy, 1992 : 26)

สำหรับทฤษฎี Sapir-Whorf โดยเฉพาะในส่วนความคิดของ Whorf ซึ่งถูกเรียกแยกว่าเป็น Whorfian Hypothesis และจะไปที่ความคิดที่เป็น deterministic นั้นเป็นที่ถกเถียงของหลายฝ่าย ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าภาษาไม่น่าจะมีอิทธิพลมากถึงขนาดนั้น แต่ก็ยอมรับว่าภาษามีอิทธิพล ไม่มากก็น้อยต่อความคิดของคนเรา สำหรับ Whorf นั้น ก่อนที่เขาจะเขียนบทความที่พูดถึงทฤษฎีนี้ คือ บทความชื่อ "Science and Linguistics" ซึ่งเขียนในปี 1940 (Whorf, 1956 : 207-219) เขาได้ประจักษ์ถึงอิทธิพลของภาษาด้วยตัวของเขาเอง และได้เขียนอธิบายไว้ในบทความชื่อ "The Relation of Habitual Thought and Behavior to Language" ซึ่งเขียนในปี 1939 (Whorf, 1956 : 134-159)

ในบทความชื่อ "The Relation of Habitual Thought and Behavior to Language" Whorf พูดถึงอิทธิพลของภาษาที่มีต่อความคิด โดย Whorf แบ่งภาษาเป็น 2 ลักษณะ คือคำกับไวยากรณ์ และความคิดก็แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ความคิดที่คนใช้ในการจะตัดสินใจทำอะไรลงไป ซึ่งเป็นความคิดของแต่ละบุคคลกับความคิดที่คนมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นความคิดโดยรวมของคนในสังคม Whorf พูดถึงอิทธิพลของคำที่มีต่อความคิดที่คนใช้ในการตัดสินใจ โดยได้เล่าประสบการณ์ของตนเองที่ทำงานในบริษัทประกันภัยจากไฟไหม้ ซึ่งเขามีหน้าที่วิเคราะห์รายงานเกี่ยวกับไฟไหม้ เพื่อหาสาเหตุของภัยร้ายนี้ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้ว Whorf พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดไฟไหม้ก็คือสิ่งที่ Whorf เรียกว่า "meaning" หรือ "names" of the situation (Whorf, 1956 : 135) โดย Whorf พบว่า หนึ่งในหลายๆ คำ ที่ทำให้คนเกิดความเข้าใจผิด และทำให้เกิดไฟไหม้ตามมานั้น คือคำว่า "empty" โดยในภาษาอังกฤษนั้น ใช้คำว่า "empty" ในความหมายว่า "ว่างเปล่า" เช่น empty room, empty bottle ฯลฯ และเมื่อพูดถึงถังแก๊สที่ไม่มีแก๊สแล้ว ก็พูดว่า empty gasoline drum ซึ่งเมื่อคำนี้ถูกนำไปใช้กับถังแก๊สจะทำให้เกิดอันตรายได้ เพราะคนจะตีความต่อไปว่า เมื่อถังแก๊สไม่มีแก๊สแล้ว ก็ไม่มีอันตรายสามารถสูบบุหรี่บริเวณนั้นได้ ผลที่ตามมาก็คือทำให้ถังแก๊สระเบิดและเกิดไฟไหม้

เพราะในถังแก๊สที่ไม่มีแก๊สแล้ว แต่ยังมีไอแก๊สหลงเหลืออยู่ Whorf อธิบายว่าที่คนมีพฤติกรรมเช่นนี้ เพราะการไปตีความคำว่า "empty" ซึ่งมีอยู่ 2 ความหมาย ความหมายที่ 1 หมายถึงการที่ไม่มีอะไรบรรจุอยู่ข้างในภาชนะ หรือที่ Whorf ใช้คำว่า "Physical situations without regard to, e.g., vapor., liquid vestiges, or stray rubbish, in the container." และความหมายที่ 2 แปลว่า "null and void, negative, inert" (Whorf, 1956 : 135) ในที่นี้ "empty" ถูกใช้ในความหมายที่ 1 แต่คนได้ตีความเลยต่อไป ยังความหมายที่ 2 ซึ่งเรียกว่ามี linguistic analogy เกิดขึ้น และเมื่อความคิดมาหยุดลงที่ ความหมายที่ 2 แล้ว คนจึงตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไป (Lucy, 1992 : 49)

ดังนั้นจากที่พูดมาจะเห็นว่า คำซึ่งได้รวม(class) ความหมายคล้าย ๆ กันเข้าไว้ด้วยกันมีอิทธิพลต่อความคิดของคนเรา โดยผ่านกระบวนการของ linguistic analogy ซึ่ง Whorf บอกว่ามีความสำคัญมาก 2 ประการ คือ **หนึ่ง** เมื่อเกิดการ analogy แล้ว ความหมาย 2 ความหมาย (หรือมากกว่านั้น) จะมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน คือจะถูกแปลเหมือนกัน และนอกจากนี้แล้ว อิทธิพลที่ว่านี้จะมีทิศทางที่แน่นอน คือความหมายที่มองเห็นได้ชัดเจน (concrete) กว่า จะไปมีอิทธิพลต่อความหมายที่มองเห็นได้ไม่ชัดเจน หรือที่เป็นนามธรรม (abstract) และในกรณีของ complex forms หลาย complex forms ที่ถูก class ไว้ ภายใต้หน่วยเดียวกัน complex forms (ซึ่งมี 2 ส่วน) ที่ความหมายของทั้ง 2 ส่วน มองเห็นได้ชัดเจนหรือเป็นรูปธรรม จะไปมีอิทธิพลต่อ complex forms (ซึ่งมี 2 ส่วน) ที่ส่วนหนึ่งมีความหมายชัดเจน แต่อีกส่วนหนึ่งความหมายไม่ชัดเจน และขณะเดียวกัน complex forms ตัวแรกที่มี 2 ส่วน ที่มีความหมายชัดเจนนี้จะไปมีอิทธิพลต่อ simple form ที่ถูก class ไว้ ภายใต้หน่วยเดียวกัน (ดูภาพประกอบในหน้า ๙๘) ดังนั้นความหมายของแต่ละ form ที่ถูก class ไว้ภายใต้หน่วยเดียวกัน ก็จะไปมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน **สอง** Worf เห็นว่า linguistic analogy สำคัญในฐานะที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างความหมายที่ 1 กับความหมายที่ 2 และทำให้คนโยงความหมาย 2 อย่างเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจผิดไปเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นได้ (Lucy,1992 : 45-46) สำหรับกระบวนการเชื่อมโยงความคิด โดยผ่าน linguistic analogy สามารถเขียนอธิบายเป็น diagram ดังนี้ (Lucy 1992 : 47)

Diagram 1

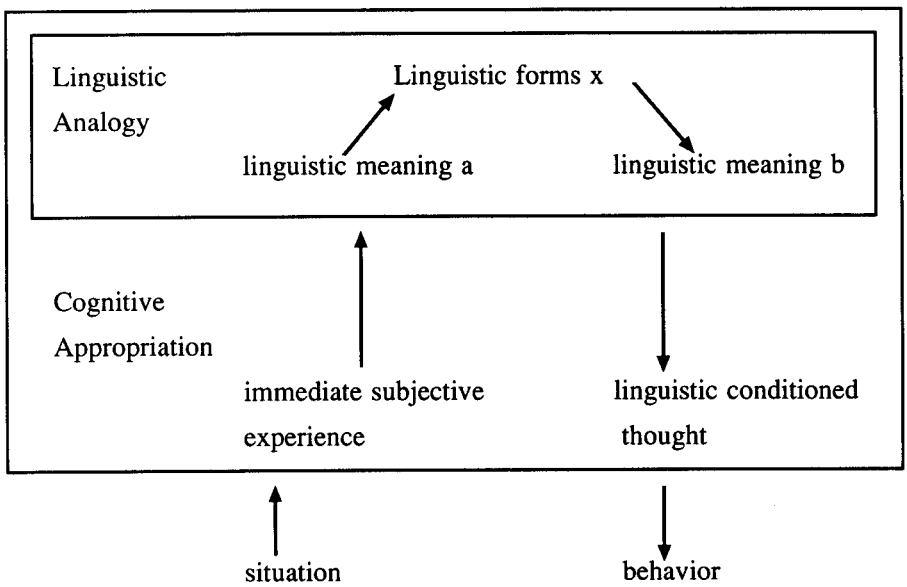

จาก Diagram นี้ จะเห็นว่าความคิดครั้งแรกที่เกิดขึ้น (ในที่นี้ก็คือ immediate subjective experience) กับความคิดครั้งที่สอง (linguistic conditioned thought) จะไม่เหมือนกัน ความคิดครั้งที่ 2 เป็นความคิดครั้งที่ 1 ที่ถูกทำให้เปลี่ยนไปเพราะอิทธิพลของภาษา หลังจากมี analogy เกิดขึ้น โดยจากความหมายที่ 1 ที่เป็นรูปธรรม คนจะแปลความต่อไปยังความหมายที่ 2 ที่เป็นนามธรรม และจับ 2 ความหมายมาเชื่อมโยงกัน

Lexical analogies

สำหรับในกรณีของคำว่า "empty" ซึ่งมี analogy เกิดขึ้น เป็น analogy ในระดับของคำ หรือที่เรียกว่า "lexical analogy" เกิดการเชื่อมโยง ความหมายของ "empty" จาก ความหมายที่ 1 ซึ่งเป็นความหมายที่มองเห็นได้ชัดเจน และเป็นรูปธรรม ไปยังความหมายที่ 2 ซึ่งเป็นความหมายที่เป็นนามธรรมกว่า การรวม 2 ความหมายไว้ภายใต้คำคำเดียวกัน ทำให้มีสะพานเชื่อมความหมายที่ 1 ไปยังความหมายที่ 2 ซึ่งทั้ง 2 สัมพันธ์กัน เพราะถูกเชื่อมไว้ด้วยคำคำเดียวกัน แต่ไม่จำเป็นว่า เมื่อแปลความหมายที่ 1 แล้ว ความหมายที่ 2 จะต้องตามมา แต่คนส่วนใหญ่มักจะนำความหมาย

ที่ 2 มาแปลต่อจากความหมายที่ 1 ซึ่งทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า "The non-necessary and misleading nature of the linguistic analogy" (Lucy, 1992 : 49) สำหรับ lexical analogies นอกจาก Whorf จะยกตัวอย่าง คำว่า "empty" แล้ว ยังได้ยกตัวอย่างคำศัพท์อื่นๆ อีก เช่น คำว่า "limestone, waste water, scrap lead" (Whorf, 1956 : 135-137) ซึ่งคำพวกนี้ มีชื่อเรียกที่ทำให้คนเข้าใจผิดว่าไม่ติดไฟ เช่นเดียวกับ 'empty gasoline drum' ซึ่งในที่สุดก็ทำให้เกิดไฟไหม้ได้ จากตัวอย่างของ Whorf แสดงให้เห็นถึงความคิดที่สับสนของคนเราในชีวิตประจำวันอันเกิดจากอิทธิพลของภาษา และสำหรับ lexical analogy ของคำว่า "empty" สามารถเขียนเป็น diagram ให้สอดคล้องกับ diagram ทั่วไปของ lexical analogy ได้ดังนี้ (Lucy, 1992 : 50)

Diagram 2

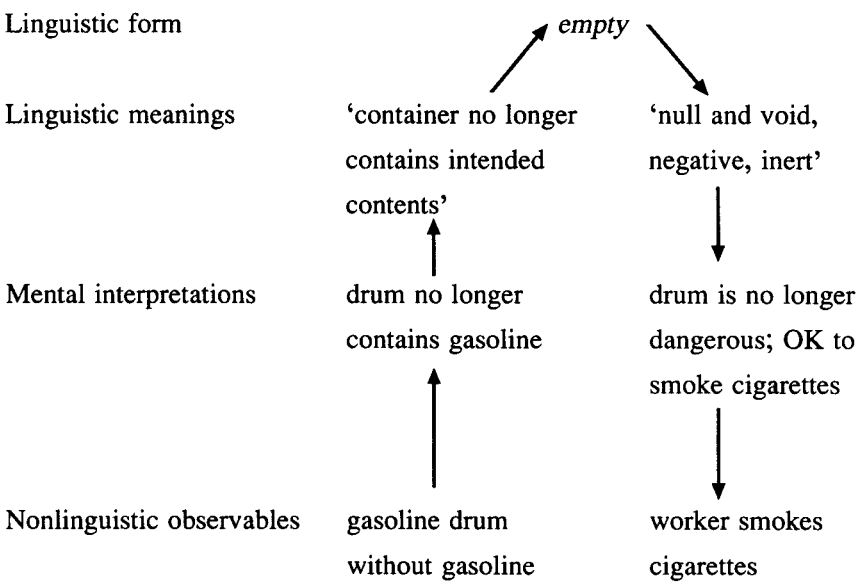

Grammatical analogies

นอกจาก Whorf จะให้ความสำคัญกับภาษาในระดับของคำแล้ว Whorf ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับภาษาในด้านของไวยากรณ์ โดยบอกว่า ยังมีสิ่งที่ซับซ้อนกว่า

คำนั่นก็คือ ไวยากรณ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น "plurality, gender..., tenses, voices, and other verb forms, classifications of the type of "parts of speech", and the matter of whether a given experience is denoted by a unit morpheme, an inflected word, or a syntactical combination" (Whorf, 1956 : 137) โดยว่าสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนของภาษาที่มีผลต่อความคิดพื้นฐานของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ซึ่งเป็นความคิดที่เกี่ยวกับ เวลา (time) พื้นที่ (space) และสสาร (matter) ถ้าภาษาที่มีไวยากรณ์ที่พูดถึงสิ่งเหล่านี้ต่างกัน ความคิดของคนก็จะต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้ชัด ถ้าภาษาที่ต่างกันนั้น เป็นภาษาคนละตระกูล สำหรับ Whorf ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของไวยากรณ์ ของภาษากลุ่มยุโรป หรือที่ Whorf เรียกว่า SAE (Standard Average European) กับภาษาในกลุ่มอเมริกันอินเดียน คือภาษา Hopi

ตัวอย่างแรกที่ Whorf ยกมาเปรียบเทียบระหว่าง SAE กับ Hopi คือเรื่องของ พหูพจน์ (plurality) และการนับจำนวน (numeration) ในภาษากลุ่ม SAE เมื่อบอกจำนวนของว่ามีจำนวนเท่าไร จะใช้กรอบไวยากรณ์ "cardinal number+plural noun" โดยที่ plural noun นี้ ใช้ได้ทั้งกับนามที่นับได้ เช่น ten men, ten apples และกับนามที่เป็น cycles เช่น "ten days" ส่วนภาษา Hopi นั้น จะแยกกันระหว่างนามทั้งสอง โดยใช้ 'cardinal number กับ นามที่นับได้เท่านั้น ส่วนนามที่เป็น cycle จะใช้ในรูปแบบของ 'ordinal+singular' ดังนั้น 'ten days' ของ SAE พอจะเทียบกับภาษา Hopi คือ" until the eleventh day'

จากการใช้ไวยากรณ์ที่ต่างกันของ 2 ภาษานี้ แสดงให้เห็นถึงว่า reality เดียวกัน แต่ความคิดที่คนมีต่อ reality นั้น ต่างกัน ของ SAE นั้น Whorf บอกว่า เราพูดว่า "ten men" เพราะคนมีตัวตน และมาอยู่รวมกัน ในขณะเดียวกัน เราพูดว่า "ten days" กับสิ่งที่ไม่มีตัวตน จริงๆ แล้วในเรื่องของวัน เรามีประสบการณ์ (experience) เป็นวันๆ ไป ที่เหลืออีก 9 วัน เป็นสิ่งเกิดขึ้นในความนึกคิด (imagination) ของเรา ดังนั้น "ten days" สำหรับ Whorf จึงเป็น an "imaginary" mentally constructed group (Whorf, 1956 : 139) แล้ว 'ten days' ในภาษามาจากไหน Whorf บอกว่า ก็เหมือนในกรณีของคำว่า "empty" คือภาษาของเราเองไปทำให้ 2 สิ่งที่ต่างกันเหมือนกัน โดยใช้ pattern เดียวกัน คือถือว่าเป็นนามเหมือนกัน และจึงเกิด analogy ขึ้น คือ เกิดการเชื่อมโยงความเหมือนกันระหว่างนามที่มีตัวตนกับนามที่ไม่มีตัวตน ซึ่ง Whorf เรียกว่า เกิดการ 'objectification' (Whorf, 1956 : 140) ซึ่งจริงๆ แล้ว Whorf บอกว่า analogy ที่เกิดขึ้นใน SAE เป็นการเชื่อมสิ่งที่ต่างกันไว้ด้วยกันในขณะที่ภาษา

Hopi แยกนาม 2 ชนิดนี้ออกจากกัน

ซึ่งสำหรับการใช้ไวยากรณ์ที่ต่างกัน กับสิ่งของเดียวระหว่างภาษา 2 กลุ่มนี้ แสดงเป็น diagram ได้ดังนี้ (Lucy, 1992 : 52)

Diagram 3

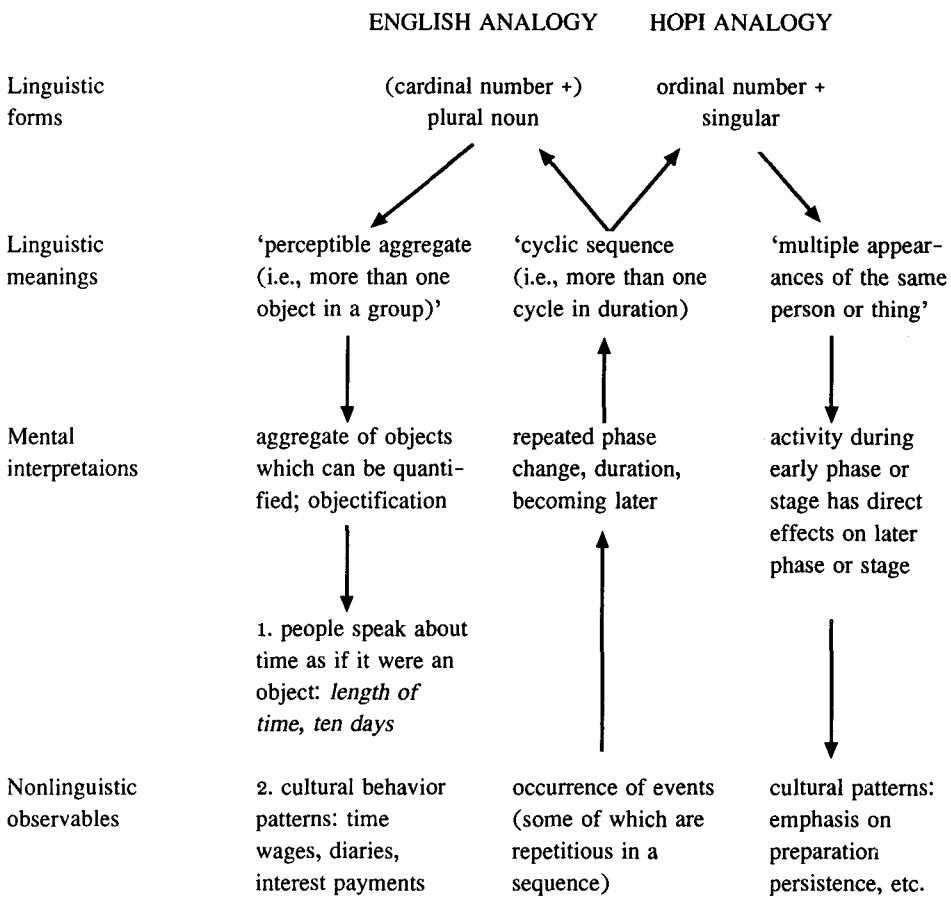

ไวยากรณ์ชุดต่อมาที่ Whorf ยกมาเปรียบเทียบระหว่าง SAE กับ Hopi คือเรื่องของ "Nouns of Physical Quantity" ของ SAE นั้น Whorf บอกว่า มีคำนาม 2 ชนิด สำหรับสิ่งของที่เป็นวัตถุ (Physical things) ที่เรารู้จักกันในชื่อที่ว่า นามนับได้ (individual noun) กับนามนับไม่ได้ (mass nouns) นามนับได้จะมีรูปร่างที่แน่นอน เช่น "a tree, a stick, a man, a hill" (Whorf, 1956 : 140) ส่วนนามนับไม่ได้เป็นนามที่มีรูปร่างและขอบเขตที่ไม่แน่นอน นามทั้ง 2 ชนิดนี้ ในภาษาอังกฤษมีการใช้ทางไวยากรณ์ที่ต่างกัน เช่น นามที่นับไม่ได้จะเป็น plural ไม่ได้ จะไม่มี article นำ เป็นต้น

ซึ่ง Whorf บอกว่า ความแตกต่างทางไวยากรณ์ของนามทั้ง 2 มีมากเกินความแตกต่างทางด้านความเป็นจริง ในทางธรรมชาติของนามทั้ง 2 ตามธรรมชาติแล้ว นามที่ถูกแยกโดยไวยากรณ์ว่าเป็นนามนับไม่ได้ ไม่มีขอบเขตนั้น Whorf บอกว่าในความเป็นจริง เราแทบจะไม่เคยเจอ นามนับไม่ได้ปรากฏในรูปร่างที่ไม่มีขอบเขต เช่น "butter, meat, cloth, iron, glass เหล่านี้ล้วนปรากฏในรูปร่างที่มีขอบเขต ยกเว้น "air, water, rain, snow, sand, rock, dirt, grass" (Whorf, 1956 : 141) และเมื่อคนมีความต้องการที่จะบอกถึงขอบเขตของ mass noun จึงใช้วิธีการ individualizing นามนับไม่ได้ โดยไวยากรณ์ชุดอื่น นั่นก็คือการใช้ pattern:

1. body-types : stick of wood, piece of cloth, pane of glass, cake of soap, etc.

2. container-content : glass of water, cup of coffee, dish of food, bag of flour, bottle of beer, etc.

ซึ่งจากการใช้ไวยากรณ์ 2 pattern นี้ Whorf บอกว่าเกิด analogy ขึ้นเพราะมี "of" เดียวกัน แต่ใน pattern "container+of+content" ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมกว่า "of" จะ "denotes" contents ส่วนใน pattern: "body+of+type ซึ่งเป็นรูปธรรมน้อยกว่า "of" จะ "suggests" contents ดังนั้น ทำให้คนรู้สึกว่า "lumps, chunks, blocks, pieces "etc" seem to contain something" (Whorf, 1956 : 141) ซึ่งก็คือ substance หรือ matter ซึ่งในกรณี ของ pattern "container-content" ก็คือ "water, coffee, flour ดังนั้นจากไวยากรณ์นี้ ทำให้ คน SAE คุ้นเคยกับแนวคิดทางปรัชญาที่ว่า โลกประกอบขึ้นจาก form และ matter เป็นอย่างดี เพราะว่าไวยากรณ์ในภาษาบังคับให้พูดเช่นนั้น

คำนามของ Hopi นั้นมี 3 ชนิด ทุกชนิดเป็น individual หมด และไม่มีแยกว่าเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ กลุ่มที่ SAE แยกเป็น mass noun ของ Hopi เป็น individual noun ที่มีขอบเขตไม่ค่อยจะชัดเจน และเนื่องจาก noun เป็น individual อยู่แล้ว จึงไม่ต้องมีการ individualize โดยใช้ body-type หรือ container+content เหมือน SAE และนามของ Hopi ได้บอก body-type และ container อยู่แล้วเช่น

kə·yi = *a water*
pa·h ə = *a pool of water*

และสำหรับ analogy ที่เกิดขึ้น ใน SAE สามารถเขียนเป็น diagram ดังแสดงไว้ใน หน้า ๙๘

ไวยากรณ์ชุดที่ 3 ที่ Whorf สนใจ คือ Phases of cycles in SAE/Hopi

Whorf บอกว่า phase เช่น summer, winter ใน SAE เป็นนาม ทำหน้าที่และมีไวยากรณ์เหมือนนามทั่วๆ ไป คือ ทำหน้าที่เป็นประธานได้ เป็นกรรมได้ ทำเป็นพหูพจน์ได้ นับจำนวนได้เหมือนนามทั่วๆ ไป ดังนั้นความคิดของคน SAE จึงมอง phase เป็นเหมือนวัตถุ เกิดการ objectification ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ อิทธิพลของ linguistic analogy โดยเอา phase ไป analogy กับนามที่เป็นวัตถุและเมื่อ phase เป็นนามก็ย่อมจะถูกนำไปใช้กับ pattern ของ individual/mass noun คือ form+formless item : body-type ; container-content ได้ แต่กลับใช้ไม่ได้เพราะ formless item นั้นเป็นพวก substance, matter ไม่ใช้กับ phase noun ดังนั้นจึงมีความจำเป็นทำ phase nouns ให้เป็น mass noun ซึ่งก็คือ time ดังนั้นจึงนำไปใช้กับ binomial = form+formless item : body-type ; container-content ได้ และจาก binomial formula เดิมที่มีอยู่คือ a bottle of milk, a piece of cheese เราก็จะได้ "a moment of time, a second of time, a year of time" (Whorf, 1956 : 142-143)

ส่วน Hopi, phase เช่น "summer, morning" ไม่ได้เป็นนาม เป็นคล้ายๆ adverb ในภาษาอังกฤษ คือ จะหมายความว่า "when it is morning" or "while morning phase is occuring" (Whorf, 1956 : 142-143) เรียกว่าเป็นกลุ่ม "temporal" ดังนั้น phase ของ Hopi ไม่มี การทำเป็น object "เวลา" ใน Hopi จึงไม่เหมือนกับ "เวลา" ของ SAE

สำหรับ analogy ที่เกิดขึ้นคือ เอา phase noun ไป analogy กับ นามที่เป็นวัตถุ และถูกทำให้เป็น mass noun และถูกนำไปใช้ใน pattern : container-content; body-type pattern : แสดงเป็น diagram ได้ดังนี้ (Lucy, 1992 : 58)

Diagram 4

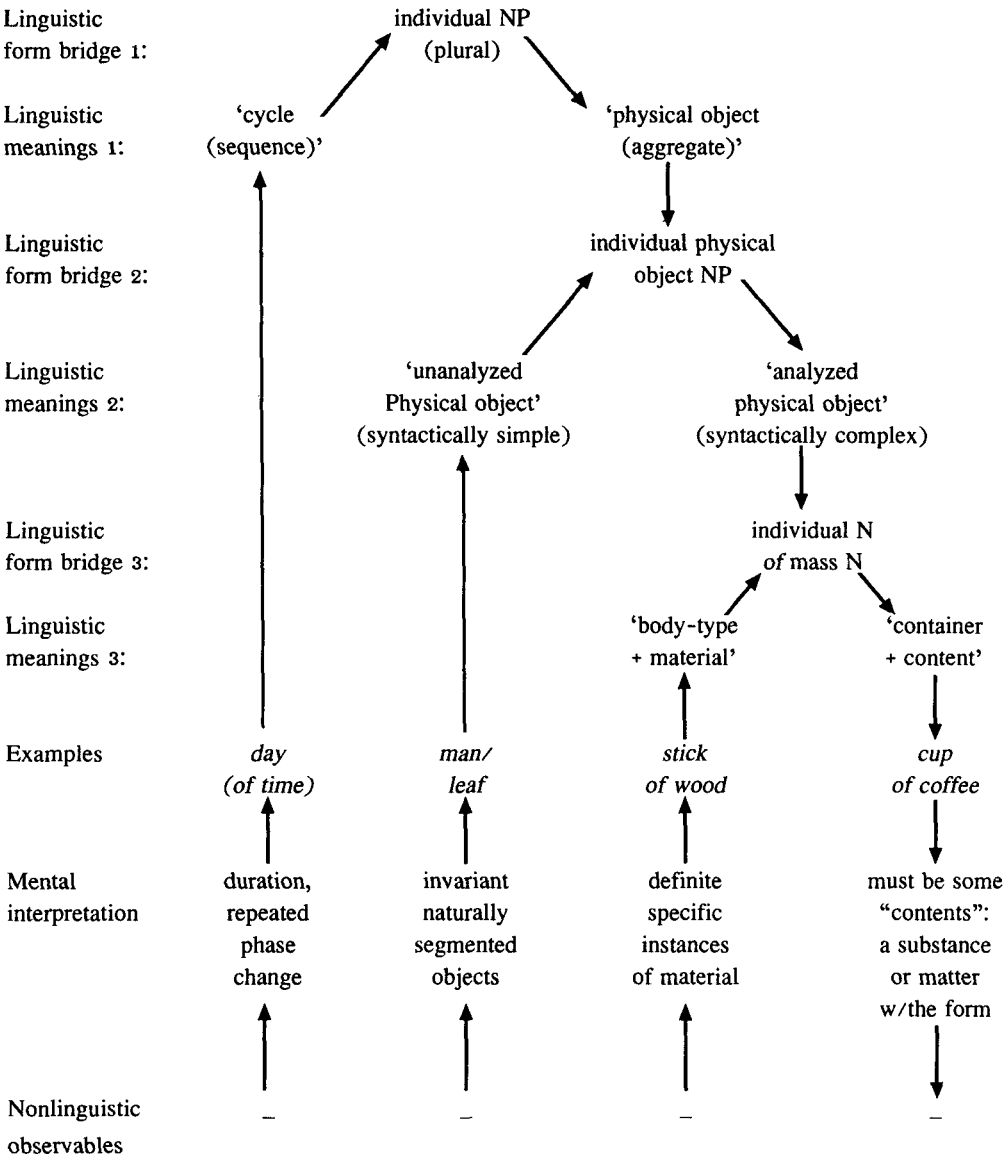
Linguistic form bridge 1:
individual NP (plural)
Linguistic meanings 1:
'cycle (sequence)'
'physical object (aggregate)'
Linguistic form bridge 2:
individual physical object NP
Linguistic meanings 2:
'unanalyzed Physical object' (syntactically simple)
'analyzed physical object' (syntactically complex)
Linguistic form bridge 3:
individual N of mass N
Linguistic meanings 3:
'body-type + material'
'container + content'
Examples
day (of time)
man/ leaf
stick of wood
cup of coffee
Mental interpretation
duration, repeated phase change
invariant naturally segmented objects
definite specific instances of material
must be some "contents": a substance or matter w/the form
Nonlinguistic observables
–
–
–
–

จาก analogy ใน Diagram ที่ 4 เรียกว่า เป็น Analogical structure (Lucy, 1992 : 54) เป็นโครงสร้างที่เกิดจาก related analogies หลายอันมารวมกัน จากตัวอย่างในหน้า 98 นี้เป็นการรวม interrelated analogies : 3 อัน เข้าด้วยกัน คือ

1. body-type+of+นาม analogy กับ container+of+N

2. syntactically simple physical object noun phrase analogy กับ syntactically complex physical object noun phrase และ

3. phase noun phrase analogy กับ physical object noun phrase

จาก diagram ที่ 4 จะเห็นว่า ไวยากรณ์ชุดที่ 1 : cardinal number+noun plural ซึ่งแสดงไว้ใน Diagram ที่ 3 มาปรากฏอยู่ใน analogical structure ในชื่อว่า "individual NP (plural) คือเป็นนามวลี (noun phrase) ที่เป็น individual และเป็น plural ได้ ซึ่งหมายถึง " cycle" (sequence) และ "perceptible physical objects" (aggregate) และจาก analogical structure ซึ่งเป็นการรวมไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกัน 3 ชุด ไว้ด้วยกันนี้ ทำให้เราเข้าใจถึงความคิดของคน SAE ที่มอง "time" เป็นเสมือนวัตถุที่มีความยาวที่สามารถจะตัดแบ่งออกเป็นช่องๆ ที่เท่าๆ กันสามารถวัดความยาวได้ เป็นวินาที นาที ชั่วโมง เป็นต้น และจาก diagram นี้ แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างทางภาษาสามารถจะเชื่อมโยง สิ่งต่างๆ ที่ต่างกันเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีเหตุผล ทำให้สิ่งที่ต่างกันนั้น กลายมาเป็นสิ่งที่คล้ายกันได้โดยกลไกของภาษา เช่น เมื่อ phase noun ถูกเชื่อมกับ physical object noun phase noun จะถูก "objectified" กลายมาเป็นนามที่เป็นวัตถุ เมื่อเป็นนามที่เป็นวัตถุแล้ว ก็ย่อมถูกนำไปใช้ในไวยากรณ์อื่นๆ ที่มีนามที่เป็นวัตถุเข้าไปเกี่ยวข้องคือ "individual N+of+mass noun" ดังนั้นเราพบว่า "เวลา" ของ SAE จะมีการใช้รูปแบบของ a moment of time, a second of time, a year of time ซึ่ง Whorf บอกว่า นั่นก็คือรูปแบบเดียวกับ "a bottle of milk, a piece of cheese" ซึ่งจะนำไปสู่การเชื่อมโยงทางความคิด ทำให้คนคิดว่า "a summer" actually contains or consists of such-and-such a quantity of time" (Whorf, 1956 : 143) และกลไกทางภาษาที่รวมสิ่งที่ต่างกันไว้ด้วยกัน ในลักษณะเช่นนี้ คือสิ่งที่ Whorf เรียกว่า "fashions of speaking" ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิด โดยเฉพาะเกี่ยวกับ concepts ในเรื่องของเวลา และ สสาร "fashion" นี้ไม่ได้ หมายถึงไวยากรณ์อันใดอันหนึ่ง (เช่น tense หรือ noun) แต่หมายรวมทั้ง "lexical, morphological, syntactic, and otherwise systematically diverse means coordinated in a certain frame of consistency" (Whorf, 1956 : 158)

Behavioral effects of analogical structures

ผลสืบเนื่องจาก "large-scale linguistic pattern" **อันแรก**ก็คือ จากการที่ภาษาอังกฤษมีการ "objectification" of "time" ทำให้มองเวลาเป็น "discrete units" ที่มีความต่อเนื่องกัน ซึ่งในทางไวยากรณ์ก็ได้แบ่งเป็น tense ต่างๆ 3 tense ด้วยกัน ทำให้เมื่อพูดถึงเหตุการณ์ใดต้องมองถึงอดีต ปัจจุบัน อนาคต และ Whorf บอกว่า การทำให้ "เวลา" เป็นวัตถุสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ การจดบันทึกต่างๆ ซึ่งเก็บเอาเวลาที่เป็นอดีตไว้ในหนังสือ เหมือนที่เก็บน้ำไว้ในแก้ว "เวลา" เปรียบเหมือนเส้นริบบิ้นยาวๆ ที่สามารถแบ่งเป็นช่องๆ ที่เท่าๆ กัน และ ในช่องที่ว่านี้ เราก็สามารถที่จะบรรจุอะไรลงไปได้ เช่น การจดบันทึกในแต่ละวัน ตามปฏิทินหรือสมุดจดบันทึก ซึ่งตรงนี้ Whorf บอกว่า "Writing has no doubt helped toward our linguistic treatment of time..." (Whorf, 1956 : 153)

Whorf ได้ยกตัวอย่างจากการที่ภาษา ทำ "time" เป็น object ว่าสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของคนในสังคม SAE ที่มี :

1. การจดบันทึก สมุดไดอารี่ การเก็บสะสมหนังสือ ฯลฯ
2. ความสนใจใน exact sequence: การนัดหมาย ปฏิทิน นาฬิกา time wages, time graphs, time ในวิชาฟิสิกส์
3. ความสนใจเหตุการณ์ในอดีต : ประวัติศาสตร์, โบราณคดี, ยุคสำคัญๆ ในอดีต เช่น classicism, romanticism.

สอง จากการที่มองเวลาเป็นหน่วยๆ หรือ ช่องๆ ที่ถูกแบ่งเป็นช่องที่เท่ากัน และมองเวลาเป็นช่องๆ ที่ถูกตัดแบ่งมาจากของชิ้นเดียวกัน ทำให้คนเกิดความคิดว่าช่องที่ถูกตัดแบ่งนี้ นอกจากจะเป็นช่องที่เท่ากันแล้ว ยังเป็นช่องที่มีคุณค่าเท่าๆ กันด้วย สิ่งใดที่ถูกใช้ไปกับช่องที่ว่านี้ จะต้องคิดเป็นเงิน เช่น การเช่าบ้านในแต่ละเดือน ก็จะต้องมีค่าเช่าบ้าน หรือการเก็บดอกเบี้ย เงินค่าเบี้ยประกัน และค่าเสียเวลาต่างๆ เป็นต้น และเนื่องจากเวลากลายเป็นสิ่งที่มีค่าขึ้นมา จึงเกิดวัฒนธรรมอื่นตามมา คือ มีการวัดเวลาให้เที่ยงตรงยิ่งขึ้น และเกิดพฤติกรรมที่จะต้องทำอะไรให้เสร็จเร็ว เห็นคุณค่าของเวลา

สาม การที่มองเวลาเป็นช่องๆ ที่เรียงกันไปเป็นแถวยาว ทำให้คนสามารถจะวางแผนในอนาคตได้ ทำให้ทำนายได้ งานที่ยังไม่เสร็จจะเสร็จเมื่อใดในอนาคต ทำให้มีการวางแผนค่าใช้จ่ายการใช้เงิน การจัดตารางเวลา และทำให้มองเวลาเป็น monotonous หรือที่ Whorf บอกว่า "it helps to routinize us" (Whorf, 1956 : 154)

ทำให้คนเกิด 'a false sense of security' หรือมักจะคิดเอาว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะเป็นไปอย่างราบเรียบ ทำให้คนเกิดความประมาท จะทำทุกอย่างให้เหมือนกับที่เคยทำ ทำให้ไม่ระวัง ซึ่งเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุ ไฟไหม้ การเกิดระเบิดซึ่งเกิดบ่อยๆ

ส่วนของ Hopi "เวลา" (cycle) ไม่ได้ถูกทำให้เป็นวัตถุ (objectified) เหมือนของ SAE แต่ถูกมองว่าเป็น "repeated visits of the same man" (Lucy, 1986 : 60) ช่วงเวลาที่ผ่านไปก็คือช่วงเวลาเดิมที่กลับมาใหม่ ดังนั้นในสังคม Hopi จึงไม่มีอดีต เหตุการณ์ที่เกิดในอดีตกับเหตุการณ์ที่เกิดในปัจจุบันใช้ไวยากรณ์เดียวกัน Hopi ให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า "validity of the statement" โดยจะเน้นการพูดถึงเหตุการณ์ใน 3 แบบ 1. การพูดนั้นเป็น statement of fact 2. การพูดนั้นเป็น expectation of an event 3. การพูดนั้นเป็น generalization of an event

และจากการที่ Hopi ไม่มีเวลาเป็นอดีต Whorf จึงบอกว่า Hopi จึงไม่มีการจดบันทึกเหตุการณ์ในอดีตเก็บเอาไว้ ไม่มีลักษณะที่เป็นประวัติศาสตร์เหมือน SAE และตรงกันข้าม จากการที่เชื่อว่า "เวลา" จะกลับมาใหม่ทุกวันๆ Hopi จึงเน้นที่การกระทำในปัจจุบันให้ดี เพื่อเวลาที่กลับมาใหม่จะได้มีความประทับใจ ดังนั้นสังคม Hopi จึงให้ความสำคัญกับการ "preparing" ในทุกรูปแบบ

สรุป

จากที่ผู้เขียนได้นำเสนอมา เป็นส่วนหนึ่งของความคิดของ Whorf ที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าความคิดของคนที่พูดภาษาที่ต่างกัน โดยเฉพาะเป็นภาษาคนละกลุ่มกัน ที่มีต่อ reality เดียวกันจะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะไวยากรณ์ของภาษาที่ใช้พูดถึง reality นั้น มีการใช้ที่แตกต่างกัน ซึ่งนั่นก็แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของภาษาที่มีต่อความคิดของคนเรา อย่างไรก็ตาม Whorf ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาษาเพียงอย่างเดียว แต่ยังบอกว่า ทั้งภาษาและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการความคิดของคนเรา เพียงแต่ในกรณีที่สังคม ที่มีภาษา และวัฒนธรรมเป็นของตนเองตั้งแต่แรกเริ่มควบคู่กันมาเป็นระยะเวลานาน ภาษาจะมีบทบาทมากกว่าวัฒนธรรม (Whorf, 1956 : 156)

เอกสารอ้างอิง

Lucy, J. A. 1992. **Language Diversity and Thought.** Cambridge : Cambridge University Press.

Sapir, E. 1988. "The Status of Linguistics as a Science" In **High Points in Anthropology,** pp. 143-148. Paul Bohannan and Mark Glazer (Eds.) 2nd ed. New York: McGraw-Hill.

Whorf, B. L. 1956. **Language, Thought, and Reality.** Cambridge, MA : MIT Press.